

Competentieprofiel

Docent Nederlands als
Vreemde Taal

Competentieprofiel

Docent Nederlands als
Vreemde Taal

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Het docentprofiel	8
3	Competentieprofiel docent Nederlands als Vreemde Taal (NVT)	10
4	Referenties	16
5	Totstandkoming	17
	Colofon	18

1 Inleiding

Het Competentieprofiel docent Nederlands als Vreemde Taal (NVT) is opgesteld in opdracht van de Nederlandse Taalunie in het kader van de ontwikkeling van een instrumentarium voor docentprofessionalisering NVT. Professionalisering van docenten en leerkrachten Nederlands buiten het taalgebied is voor de Taalunie van groot belang. Niet alleen voor de kwaliteit, maar ook voor de status en de zelfstandigheid van het onderwijs Nederlands in het buitenland is het noodzakelijk om leerkrachten en docenten de gelegenheid te geven tot nascholing. Het docentprofiel is een van de pijlers waarop het nascholingsbeleid berust. De andere twee zijn inventarisatie van scholingsbehoeften van de docenten en onderzoek naar de onderwijspraktijk NVT.

Het docentprofiel NVT omvat een algemene beschrijving van competenties die geldig zijn voor docenten NVT ongeacht de enorme diversiteit wat betreft doelgroep en onderwijsvorm, geografische factoren (taalgebieden), status van het vak Nederlands (verplicht schoolvak, keuzevak, hoofdvak, bijvak, cursus, vaktaal), onderwijstradities in de verschillende landen en docenten (moedertaal, opleiding, werkervaring, motivatie).

Het voorliggende profiel is gericht op kerncompetenties die voor alle docenten NVT geldig zijn. Dat neemt niet weg dat het profiel zo nodig aangevuld kan worden met competenties die gevraagd worden in de verschillende landen, afhankelijk van de status van de taal binnen verschillende onderwijsprogramma's en verschillende onderwijstradities. Zie bijvoorbeeld het [Profiel NVT Docent Caribisch Gebied](#).

De doelgroep omvat docenten NVT die onderwijs verzorgen buiten Nederland en Vlaanderen in het :

- basisonderwijs (verplicht vak of keuzevak);
- voortgezet onderwijs (verplicht vak of keuzevak);
- hoger onderwijs (als hoofdvak binnen een studie Nederlands, als bijvak);
- volwassenenonderwijs in taalinstellingen, volksuniversiteiten, en dergelijke.

2 Het docentprofiel

Het docentprofiel is onderverdeeld in drie hoofdcomponenten: vakspecifieke competenties, pedagogisch-didactische competenties en persoonlijke competenties.

1 Vakspecifieke competenties

Deze component richt zich op competenties die specifiek zijn voor het domein Nederlands als Vreemde Taal (NVT) op het gebied van: taal (mate van beheersing van Nederlands en kennis van (varianties in) het Nederlands); cultuur (kennis van cultuur in het Nederlandse taalgebied); materialen (kennis en gebruik van geschikte leermiddelen); contact (met cursisten, collega's en moedertaalsprekers).

2 Pedagogisch-didactisch competenties

Bij pedagogisch-didactische competenties gaat het om vaardigheden op het gebied van lesplanning, lesgeven, diagnostiek en ICT. Lesplanning betreft zaken als het vaststellen van leerdoelen op korte en lange termijn, lesopbouw en het uitzetten van een leerlijn. Bij lesgeven gaat het om communicatieve en instructievaardigheden, kennis en inzet van werkvormen, klasmanagement en leerbegeleiding. Diagnostische vaardigheden hebben betrekking op niveaubepaling, evaluatietechnieken en het geven van feedback. Digitale vaardigheden betreffen kennis en inzet van digitale middelen en online lesgeven.

3 Persoonlijke competenties

In dit deel van het profiel staan competenties centraal die te maken hebben met enerzijds uiteenlopende sociale aspecten, zoals omgang met cursisten en collega's, en anderzijds reflexieve aspecten, waaronder reflectie op de eigen lespraktijk en de rol als docent.

Elke competentie wordt gescoord op een vierpuntsschaal, die loopt van het niet beheersen van de betreffende vaardigheid tot volledige beheersing daarvan. Als een competentie niet van toepassing is, kan dat in een vijfde kolom worden aangegeven.

1	Je beheerst de competentie nog niet.
2	Je beheerst de competentie niet volledig. Je doet moeite voor deze competentie, maar je bereikt niet altijd het gewenste resultaat.
3	Je beheerst de competentie goed, maar er is nog ruimte voor verbetering.
4	Je beheerst de competentie volledig.
X	Niet van toepassing.

Het competentieprofiel is ontwikkeld om zowel beginnende als meer ervaren docenten bewust te maken van hun reeds verworven competenties en om die op een overzichtelijke manier in kaart te brengen. Om die reden is het belangrijk om te

benadrukken dat dit profiel niet de intentie heeft om exhaustief, noch prescriptief te zijn. Het is niet waarschijnlijk dat een docent zich voor alle competenties in dezelfde fase zal bevinden; ook meer ervaren docenten zullen zelden voor alle competenties in de laatste fase zitten. Het profiel is niet opgezet als een beoordelingsinstrument, maar als middel om docenten aan te zetten tot zelfevaluatie en reflectie en om hen te stimuleren hun vaardigheden gericht verder te ontwikkelen en te exploiteren.

3 Competentieprofiel docent Nederlands als Vreemde Taal (NVT)

1. Vakspecifieke competenties

TAALCOMPETENTIE	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
TAALBEHEERSING • Beheerst het Nederlands schriftelijk en mondeling op een hoog niveau. • Kan de spreekstijl en het register aanpassen aan de communicatieve context en de gesprekspartner(s). • Spreekt zonder moeite Nederlands in de verschillende communicatieve situaties binnen de klascontext (o.a. instructietaal, begeleiding van het leerproces, het geven van feedback). • Kan (in)formeel met moedertaalsprekers communiceren. • Blijft voortdurend het eigen taalniveau onderhouden en verbeteren. • Kan contrastief werken met de omgevingstaal. KENNIS VAN (DE) TAAL • Kent de regels van de verschillende aspecten van de Nederlandse taal (bv. grammatica en uitspraak). • Is zich bewust van (nationale, regionale, sociale) taalvariatie en laat de leerders er – indien mogelijk – mee kennismaken.					

CULTUUR		1	2	3	4	X
DE DOCENT...						
- Kent en volgt de cultuur van de Nederlandse taalgebieden (bv. de belangrijkste symbolen, persoonlijkheden, actualiteiten, evenementen, taaleigenheden, historische momenten). - Is en blijft op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen en actuele discussies. - Weet wat cultureel en maatschappelijk relevant is voor de leerder. - Gebruikt authentieke materialen en media om de culturele aspecten van de Nederlandse taalgebieden te laten ontdekken.						
MATERIAAL		1	2	3	4	X
DE DOCENT...						
KENNIS - Volgt regelmatig de ontwikkeling van de NVT- en NT2-materialen en weet waar er geschikt materiaal te vinden is. MATERIAALKEUZE EN DIFFERENTIATIE - Selecteert materiaal dat past bij het niveau van de leerders. - Selecteert materiaal dat past bij de interesse van de leerders. - Selecteert materiaal dat past bij de gestelde leerdoelen. GEBRUIK VAN AUTHENTIEK MATERIAAL - Kan authentiek materiaal bewerken, zodanig dat het past bij het niveau, de interesse, de leerdoelen en de competenties van de leerders. VARIATIE EN OPBOUW - Varieert het materiaal zodanig dat alle beoogde vaardigheden en communicatieve taalactiviteiten worden geoefend. - Stelt gevarieerd en betekenisvol lesmateriaal samen rondom een thematiek. - Stelt gevarieerd materiaal samen met een oplopende moeilijkheidsgraad.						

CONTACT	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
- Stimuleert het contact met moedertaalsprekers (bv. via uitwisselingen, uitstapjes, tandemprojecten, digitale ontmoetingen). - Stimuleert de leerders om ook buiten de klascontext contact te hebben met het Nederlands (bv. via films, liedjes, televisieprogramma's, boeken, kranten, websites). - Heeft contact met andere docenten Nederlands (ook buiten de eigen instelling) en met andere referentiepersonen en organisaties in het NVT- en NT2-domein.					

2. Pedagogisch-didactische competenties

LESSEN PLANNEN (DOELEN EN LESOPBOUW)	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
- Kent de doelen en verwachtingen van de leerders. - Kan de korte- en langetermijndoelen inzichtelijk maken voor de leerders. - Houdt rekening met de voorkennis en achtergrond van de leerders. - Stemt doelen, inhoud, materiaal, werkvormen en evaluatie op elkaar af. - Kan taalgerichte opdrachten ontwerpen. - Kan lesprogramma's en leerlijnen ontwikkelen. - Kan de hoeveelheid leerstof gepast inschatten.					

LESGEVEN	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
INSTRUCTIES EN COMMUNICATIE • Communiceert op een taalniveau dat aansluit bij het niveau van de leerders (lexicaal, grammaticaal, snelheid). • Geeft duidelijke en efficiënte instructies. • Weet wanneer het zinvol is om gebruik te maken van andere talen dan het Nederlands. • Kan verbale en non-verbale technieken voor het ondersteunen van de communicatie inzetten (mimiek, gebaren, visualisaties). • Kan de regels van de verschillende aspecten van de Nederlandse taal (grammatica, uitspraak, woordenschat) uitleggen. • Stimuleert de interactie in de doeltaal bij de leerders onderling. • Controleert de eigen spreektijd tijdens de les, zodat er genoeg tijd vrijkomt voor spreektijd voor de leerders. WERKVORMEN • Beheerst een breed repertoire van activerende werkvormen. • Kan de gebruikte werkvormen aanpassen (bv. aan de leerders, het niveau, de leerdoelen). • Kan werkvormen doelgericht inzetten om de taalcompetentie te verhogen. • Weet de leerders te motiveren en zorgt voor plezier in de les. KLASMANAGEMENT • Kan alle leerders betrekken bij de les. • Kan inspelen op onvoorziene omstandigheden. • Stimuleert de interactie in het Nederlands tussen de leerlingen. • Kan de controle over de klas bewaren. • Zorgt voor een veilig en positief leerklimaat. LEERBEGELEIDING • Begeleidt en ondersteunt de leerders en geeft ze advies. • Laat de leerders verschillende (taal)leerstrategieën ontdekken en toepassen.					

COMPETENTIEPROFIEL

• Maakt de leerder bewust van het eigen taalleerproces.					
DIAGNOSTISCHE VAARDIGHEDEN	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
NIVEAUBEPALING					
- Kan het niveau van de leerders nauwkeurig inschatten. - Stimuleert de zelfevaluatie van de leerders.					
EVALUATIE					
- Is op de hoogte van de bestaande beoordelingsmodellen en kan er correct gebruik van maken. - Gebruikt geschikte evaluatievormen die aansluiten op de doelstellingen. - Kan zelf evaluatievormen ontwerpen. - Kan interpreteerbare beoordelingscriteria opstellen bij de gekozen evaluatievormen. - Kan de resultaten van de evaluatie interpreteren. - Last voldoende formatieve toetsmomenten in om het leerproces zinvol te kunnen sturen.					
FEEDBACK					
- Gebruikt verschillende feedbacktechnieken en kan afwisselen, zowel schriftelijk als mondeling. - Kan accurate feedback geven. - Slaagt erin leerdergerichte, constructieve en motiverende feedback te geven. - Kan bepalen wanneer en waarop er feedback nodig is.					
DIGITALE COMPETENTIE	1	2	3	4	X
DE DOCENT...					
- Is op de hoogte van het aanbod aan digitale tools. - Kan de juiste digitale tools selecteren in relatie tot het leerdoel. - Is in staat om online les te geven.					

3. Persoonlijke competenties

SOCIAAL					
DE DOCENT...					
• Staat open voor samenwerking en kan in een team functioneren. • Houdt rekening met de persoonlijkheden, individuele leerstijlen en leerbehoeften van de leerders. • Houdt rekening met en benut diversiteit en interculturaliteit in de klas. • Zorgt voor een veilig leerklimaat. • Kan omgaan met feedback. • Toont en deelt de eigen interesse voor de Nederlandse taal en cultuur. • Werkt proactief aan bevordering van eigen deskundigheid.					
REFLEXIEF					
DE DOCENT...					
• Blijft reflecteren op de eigen lessen. • Blijft reflecteren op de rol als docent. • Gaat op zoek naar feedback en integreert deze in de klaspraktijk. • Heeft een professionele en ontwikkelingsgerichte houding.					

4 Referenties

- Bossers, B., Kuiken, F., & Vermeer, A. (2015). *Handboek Nederlands als tweede taal in het volwassenenonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Brosens, V., Nouwen, N. (1997). *De competenties van de vormers van leraren vreemde talen*. Romaneske 2: 33-39.
- BVNT2 (2019). *Competentieprofiel @ Certificering van docenten NT2*. Geraadpleegd via www.bvnt2.org/app/uploads/2019/04/Competentieprofiel_maart_2019.pdf.
- Cambridge Assessment English (2018). *Framework competency statements*.
- Eaquals (2016). *The Eaquals Framework for Language Teacher Training @ Development*. Geraadpleegd via www.cambridgeenglish.org/Images/172992-full-level-descriptors-cambridge-english-teaching-framework.pdf.
- European Centre for Modern Languages for the Council of Europe (z.d.). *Teacher and learner competences*. Geraadpleegd via www.ecml.at/Thematicareas/Teachercompetences/tabid/1934/language/en-GB/Default.aspx.
- Fuchs, S. & Kalsbeek, A. van (1998). *Profiel van een docent Nederlands als vreemde taal in het buitenland*. Advies aan de Nederlandse Taalunie.
- ITTA UvA (2019). *Concrete uitwerking competentieprofiel ISK NT2-docent*. Geraadpleegd via www.itta.uva.nl/upload/files/Uitwerking_Competentieprofiel_ISK_NT2-docent_190417.pdf.
- Kalsbeek, A. van, Heijne, N., & Verbruggen, K (2009). *Digidact. Digitaal handboek voor docenten Nederlands als Vreemde Taal*. Geraadpleegd via www.digidact.org.
- Kwakernaak, E. (2015). *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- Liemberg, E., Janssen-Van Dieten, A. & Coumou W. (2010). *Competentieprofiel Docent Nederlands als Tweede Taal (NT2) @ Handleiding bij het portfolio 'Competent NT2-docent'*. Geraadpleegd via www.academia.edu/38008427/Competentieprofiel_Docent_Nederlands_als_Tweede_Taal_NT2_and_Handleiding_bij_het_portfolio_Competent_NT2_docent.
- Meesterschapsteam Moderne Vreemde talen (2018). *Visie op de toekomst van het curriculum*. Geraadpleegd via www.modernevreemdetalen.vakdidactiek.nl/wp-content/uploads/sites/6/2018/03/Aanbevelingstekst-MT-MVT.pdf.
- Paus, H., Rymenans, R. & Van Gorp, K. (2006). *Dertien doelen in een dozijn. Een referentiekader voor taalcompetenties van leraren in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag. Nederlandse Taalunie.
- *Profiel NVT Docent Caribisch Gebied*. <https://taalunie.org/informatie/304/producten-project-nvt-carib>.
- Richards, J. (2015). *Competence and Performance in Language Teaching*. Geraadpleegd via www.cambridge.org/elt/blog/2015/11/24/competence-performance-language-teaching-introduction.
- Van den Branden, K. (2008). *Naar een competentieprofiel voor Docenten Nederlands als Vreemde Taal*. Sneuveltekst.
- Vanhooren, S. & Wulftange, L. (2020). *De taalcompetente leraar. Een referentiekader voor taalcompetenties van leraren in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

5 Totstandkoming

Dit competentieprofiel kwam tot stand dankzij:

- Christine Van Baalen (INTT, Universiteit van Amsterdam)
- Jolien De Decker (Instituut voor Levende Talen, KU Leuven)
- Folkert Kuiken (INTT, Universiteit van Amsterdam)

Met de hulp en kennis van:

- Pauline Degrave (UCLouvain)
- Veronika Wenzel (Westfaalse Wilhelms-Universiteit Münster)

Dank ook aan Lies Strobbe (CTO, KU Leuven), Sofie Royeaerd (Masaryk Universiteit, Brno), Marie-Louise Poschen (Universität Münster), Jo Sterckx (Taalunie), Helga Van Loo (Instituut voor Levende Talen, KU Leuven), Uta Maria Cyprian (Bezirksregierung Münster) en Philipe-Henry Porschen (Bezirksregierung Münster) voor hun waardevolle input en feedback bij de totstandkoming van dit kader.

Colofon

Competentieprofiel Docent Nederlands als Vreemde Taal

©2021 Algemeen Secretariaat Nederlandse Taalunie

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Telefoon

+ 31 (0)70 – 346 95 48

E-mail

info@taalunie.org

Bezoekadres

Paleisstraat 9

2514 JA Den Haag

Nederland